

– O desenvolvemento no alumnado do respecto á propia cultura artística e dunha postura respectuosa e aberta ante a pluralidade das diferentes propostas estéticas, de xeito que entenda, desde o recoñecemento da súa propia identidade, a importancia da diversidade como riqueza cultural.

– O traballo conxunto de coñecementos, destrezas e actitudes, facendo que o seu grao de importancia sexa relativo á natureza da situación de aprendizaxe. Desta maneira, os obxectivos adquiriranse de xeito interrelacionado, incrementando progresivamente o seu grao de complexidade. Mediante estas situacións o alumnado terá unha visión máis dinámica tanto das súas aplicacións directas das aprendizaxes adquiridas no mundo laboral e profesional, como da transferencia destas experiencias a outros campos ou disciplinas do saber diferentes.

20. Grego.

20.1. Introducción.

As humanidades e a proposta dunha educación humanista na civilización europea van intrinsecamente ligadas á tradición e á herdanza cultural da Antigüidade clásica. Unha educación humanista sitúa as persoas e a súa dignidade como valores fundamentais, guiándolas na adquisición das competencias que necesitan para participaren de forma efectiva nos procesos democráticos, no diálogo intercultural e na sociedade en xeral. A través da aprendizaxe da lingua, a cultura e a civilización gregas, a materia de Grego permite unha reflexión profunda sobre o presente e sobre o papel que o humanismo pode e debe desempeñar ante os retos e desafíos do século XXI. Esta materia contén, ademais, un valor instrumental para a aprendizaxe de linguas, literatura, relixión, historia, filosofía, política ou ciencia, capacitando o alumnado que a cursa, non sendo unha materia obrigatoria, para ampliar o seu coñecemento sobre estes aspectos, proporcionando un substrato cultural que permite comprender o mundo, os acontecementos e os sentimentos, e que contribúe á educación cívica e cultural do alumnado.

A materia de Grego ten como principal obxectivo o desenvolvemento dunha conciencia crítica e humanista desde a que poder entender e analizar as achegas da civilización heleno grega á identidade europea, a través da lectura e a comprensión de fontes primarias e da adquisición de técnicas de comprensión de textos que lle permitan ao alumnado utilizar estas fontes de acceso á Antigüidade grega como instrumento privilexiado para coñecer, comprender e interpretar os seus aspectos principais. Por iso, a materia vértase arredor

de tres eixes: a lingua, os textos e a súa comprensión; a aproximación crítica ao mundo grego; e o estudo do patrimonio cultural e o legado da civilización grega.

A comprensión do texto está no centro dos procesos de ensino e aprendizaxe das linguas e culturas clásicas. Para entender criticamente a civilización helena, o alumnado de Grego localiza, identifica, contextualiza e comprende os elementos esenciais dun texto, progresando nos coñecementos de morfoloxía, sintaxe e léxico grego e, de ser o caso, o uso oral e escrito da lingua grega baixo a guía do profesorado. Ademais destes saberes de carácter lingüístico, o uso activo do grego, a comprensión do texto e a súa tradución son procesos clave que permiten activar saberes de carácter non lingüístico. O texto –orixinal, adaptado, en edición bilingüe ou traducido, en función da situación– é o punto de partida desde o cal o alumnado mobiliza todos os contidos para, partindo da súa contextualización, concluír unha lectura comprensiva directa e eficaz e unha interpretación razoada do seu contido. As técnicas e estratexias implicadas no proceso de comprensión dun texto e/ou a súa tradución contribúen a desenvolver a capacidade de negociación para a resolución de problemas, así como a constancia e o interese por revisar o propio traballo. Permite, ademais, que o alumnado entre en contacto coas posibilidades que este labor ofrece para o seu futuro persoal e profesional nun mundo globalizado e dixital, a través do coñecemento e uso de diferentes recursos, técnicas e ferramentas. Finalmente, cando se opte pola utilización de métodos activos, o uso na aula da lingua grega, tanto oral como escrita, permítille ao alumnado, por unha banda, consolidar os coñecementos adquiridos e, por outra, poñer en práctica estratexias comunicativas que melloren a súa capacidade de expresión.

Así mesmo, a materia de Grego parte dos textos para favorecer a aproximación crítica ás achegas máis importantes do mundo heleno ao mundo occidental, así como á capacidade da civilización grega para dialogar coas influencias externas, adaptándoas e integrándoas nos seus propios sistemas de pensamento e na súa cultura. Ambos os aspectos resultan especialmente relevantes para adquirir un xuízo crítico e estético nas condicións cambiantes dun presente en constante evolución. Esta materia prepara o alumnado para comprender criticamente ideas relativas á propia identidade, á vida pública e privada, á relación do individuo co poder e a feitos sociopolíticos e históricos, por medio da comparación entre os modos de vida da antiga Grecia e os actuais, contribuíndo así a desenvolver a súa competencia cidadá.

O estudo do patrimonio cultural, arqueolóxico e artístico grego, material e inmaterial, merece unha atención específica e permite observar e recoñecer na nosa vida cotiá a herdanza directa da civilización helena. A aproximación aos procesos que favorecen a sustentabilidade deste legado –preservación, conservación e restauración– supón, tamén,

CVE-DOG: q49im5z0-8b37-grl7-aii4-mapma0oaxco6

unha oportunidade para que o alumnado coñeza as posibilidades profesionais no ámbito dos museos, as bibliotecas ou a xestión cultural e a conservación do patrimonio.

Os obxectivos de Grego foron deseñados a partir dos descritores operativos das competencias clave nesta etapa, especialmente da competencia plurilingüe, a competencia en comunicación lingüística e a competencia cidadá, xa mencionada. A competencia plurilingüe, que ten como referente a Recomendación do Consello da Unión Europea do 22 de maio de 2018 relativa ás competencias clave para a aprendizaxe permanente, sitúa o latín e o grego clásicos como ferramentas para a aprendizaxe e a comprensión de linguas en xeral. O enfoque plurilingüe da materia de Grego en bacharelato implica unha reflexión profunda sobre o funcionamento non só da propia lingua grega, o seu léxico, os seus formantes, as súas peculiaridades e a súa riqueza en matices, senón tamén das linguas de ensino e daquelas que conforman o repertorio lingüístico individual do alumnado, estimulando a reflexión metalingüística e interlingüística e contribuíndo ao reforzo das competencias comunicativas, ao aprecio da diversidade lingüística e á relación entre as linguas desde unha perspectiva inclusiva, democrática e libre de prexuízos.

Estes obxectivos ofrecen, polo tanto, a oportunidade de establecer un diálogo profundo entre presente e pasado desde unha perspectiva crítica e humanista: por un lado, situando o texto, a súa comprensión e/ou a súa tradución e, de ser o caso, a produción lingüística activa, como elementos fundamentais na aprendizaxe das linguas clásicas e como porta de acceso á súa cultura e civilización, activando simultaneamente os contidos de carácter lingüístico e non lingüístico; e por outro lado, desenvolvendo ferramentas que favorezan a reflexión crítica, persoal e colectiva arredor dos textos e do legado material e inmaterial da civilización grega e a súa achega fundamental á cultura, a sociedade, a política e a identidade europeas.

Os criterios de avaliación da materia permiten avaliar o grao de logro dos obxectivos por parte do alumnado, polo que se presentan vinculados a elas. Consonte a súa formulación competencial, expónse enunciando o proceso ou capacidade que o alumnado debe adquirir e o contexto ou modo de aplicación e uso. A nivelación dos criterios de avaliación desenvolveuse tendo en conta a adquisición das competencias de forma progresiva durante os dous cursos. Neste sentido, os procesos de autoavaliación e coavaliación prevén o uso de ferramentas de reflexión sobre a propia aprendizaxe como o portfolio lingüístico, a contorna persoal de aprendizaxe, o diario de lectura ou o traballo de investigación.

Os criterios de avaliación e os contidos distribúense nos dous cursos, permitindo unha gradación e secuenciación flexible segundo os distintos contextos de aprendizaxe, e están

organizados en cinco bloques. O primeiro, «Comprensión e interpretación dos textos», céntrase na aprendizaxe da lingua helena como ferramenta para acceder a fragmentos e textos de diversa índole a través da lectura directa e a tradución e comprende, pola súa vez, tres subbloques: «Unidades lingüísticas da lingua grega»; «A tradución: técnicas, procesos e ferramentas» e «Destrezas comunicativas do uso da lingua grega». Esta última liña, potenciada polo feito de que o grego conta coa súa versión moderna na cal é doado apoiarse tanto no aspecto léxico como no uso da pronunciación histórica, ten como obxectivo sustentar normativamente o uso, cada día máis estendido, de métodos activos para a aprendizaxe do grego sen limitar, de ningún xeito, o uso da metodoloxía tradicional, deixando a criterio do profesorado a escolla do achegamento que lle pareza en cada caso máis axeitado. O segundo bloque, «Grego e plurilingüismo», pon o acento en como a aprendizaxe da lingua grega, en concreto o estudo e identificación dos étimos gregos, amplía o repertorio léxico do alumnado para que adecúe de maneira máis precisa os termos referidos ás diferentes situacións comunicativas. O terceiro bloque, «A literatura grega nos seus textos», tratado só no segundo curso, integra todos os saberes implicados na comprensión e interpretación de textos literarios gregos, contribuíndo á identificación e descrición de universais formais e temáticos inspirados en modelos literarios clásicos mediante un enfoque intertextual. O cuarto bloque, «A antiga Grecia», que será tratado no primeiro curso, comprende as estratexias e coñecementos necesarios para o desenvolvemento dun espírito crítico e humanista, fomentando a reflexión sobre as semellanzas e diferenzas entre pasado e presente. O quinto e último bloque, «Legado e patrimonio», recolle os coñecementos, destrezas e actitudes que permiten a aproximación á herdanza material e inmaterial da civilización grega recoñecendo e apreciando o seu valor como fonte de inspiración, como testemuño da historia e como unha das principais raíces da cultura europea.

20.2. Obxectivos.

Obxectivos da materia
<p>OBX1. Comprender e/ou producir textos gregos de dificultade crecente e xustificar a súa comprensión e/ou produción, identificando e analizando os aspectos básicos da lingua grega, as unidades lingüísticas e reflexionando sobre elas mediante a comparación coas linguas de ensino e con outras linguas do repertorio individual do alumnado, en especial e cando sexa posible co grego moderno, e poñendo en práctica, se se considera oportuno, habilidades comunicativas tanto orais como escritas, para realizar unha lectura comprensiva, directa e eficaz e unha interpretación razoada do seu contido e, de ser o caso, unha produción oral e/ou escrita correcta.</p> <p>• A comprensión dos textos constitúe o núcleo do proceso de aprendizaxe das linguas clásicas. Con este fin, propónse unha progresión na ensinanza para conducir o alumnado cara ao coñecemento básico do léxico, as construcións idiomáticas, a morfoloxía e a sintaxe da lingua grega. A partir dos coñecementos adquiridos, o alumnado accede á comprensión e/ou traduce, de maneira progresivamente autónoma, textos de dificultade adecuada e gradual con atención á corrección ortográfica e estilística. Os procesos de comprensión e tradu-</p>

ción favorecen a reflexión sobre a lingua, o manexo de termos metalingüísticos e a ampliación do repertorio léxico do alumnado. Complementarios aos procesos de comprensión e tradución como medio de reflexión sobre a lingua son os procesos de utilización activa da lingua e de tradución inversa ou retroversión, que permiten, ben consolidar a través da práctica os coñecementos adquiridos, ben adquirilos a través do uso. Dous son os enfoques propostos para o desenvolvemento deste obxectivo. En primeiro lugar, a comprensión dos textos e/ou a súa tradución e, de ser o caso, a utilización activa da lingua grega son procesos que contribúen a impulsar os contidos de carácter lingüístico como ferramenta e non como fin, reforzando as estratexias de identificación e análise, en sentido amplo, de unidades lingüísticas da lingua grega, complementándoas coa comparación con linguas coñecidas, cando esta sexa posible. En segundo lugar, os métodos de comprensión, a tradución e, cando corresponda, o uso activo da lingua contribúen a desenvolver a constancia, a capacidade de reflexión e o interese polo propio traballo e a súa revisión, apreciando o seu valor para a transmisión de coñecementos entre diferentes culturas e épocas.

- É preciso, ademais, que o alumnado aprenda a desenvolver habilidades de xustificación e argumentación da comprensión alcanzada do texto e, se procede, do uso activo realizado da lingua, atendendo, no primeiro suposto, tanto aos mecanismos e estruturas lingüísticas como a referencias intratextuais e intertextuais que sexan esenciais para coñecer o contexto e o sentido do texto. A mediación docente resulta aquí imprescindible, especialmente como guía para o uso de recursos e fontes bibliográficas de utilidade e, cando cumpra, como modelo de uso de lingua. Todo iso coa finalidade última de promover o exercicio de reflexión sobre a lingua que se atopa, por unha banda, na base da técnica da tradución e, por outra, no correcto uso, tanto oral como escrito, da lingua grega.

- Así mesmo, coa práctica progresiva da lectura directa, necesaria e inherente aos procesos de comprensión e tradución, o alumnado desenvolve estratexias de asimilación e adquisición tanto das estruturas gramaticais como do vocabulario grego de frecuencia e consegue mellorar a comprensión dos textos gregos, base da nosa civilización.

OBX2. Distinguir os étimos e formantes gregos presentes no léxico de uso cotián, identificando os cambios semánticos que tivesen lugar e establecendo unha comparación coas linguas de ensino e outras linguas do repertorio individual do alumnado, en especial e cando sexa posible co grego moderno, para deducir o significado etimolóxico do léxico coñecido e os significados de léxico novo ou especializado.

- O ensino da lingua grega desde un enfoque plurilingüe permítelle ao alumnado activar o seu repertorio lingüístico individual, relacionando as linguas que o compoñen e identificando nelas raíces, prefixos e sufixos gregos, e reflexionando sobre os posibles cambios morfolóxicos ou semánticos que tivesen lugar ao longo do tempo. O enfoque plurilingüe e comunicativo favorece o desenvolvemento das destrezas necesarias para a mellora da aprendizaxe de linguas novas e permite ter en conta os distintos niveis de coñecementos lingüísticos do alumnado, así como os seus diferentes repertorios léxicos individuais. Así mesmo, favorece unha aprendizaxe interconectada das linguas, recoñecendo o carácter do grego como lingua presente en gran parte do léxico e sistemas de escritura de diferentes linguas modernas e que é a base do grego moderno, co obxectivo de apreciar a variedade de perfís lingüísticos e contribuíndo á identificación, valoración e respecto da diversidade lingüística, dialectal e cultural para construír unha cultura compartida.

- O estudo do léxico da lingua grega axuda a mellorar a comprensión lectora e a expresión oral e escrita, así como a consolidar e a ampliar o repertorio do alumnado nas linguas que o conforman ofrecendo a posibilidade de identificar e definir o significado etimolóxico dun termo, e de inferir significados de termos novos ou especializados, tanto do ámbito humanístico como do científico-tecnolóxico.

OBX3. Ler, interpretar e comentar textos gregos de diferentes xéneros e épocas, asumindo o proceso creativo como complexo e inseparable do contexto histórico, social e político e das súas influencias artísticas, para identificar a súa xenealoxía e a súa achega á literatura europea.

- A lectura, a interpretación e o comentario de textos gregos pertencentes a diferentes xéneros e épocas constitúe un dos piares da materia de Grego na etapa de bacharelato e é imprescindible para que o alumnado tome conciencia da importancia do uso das fontes primarias na obtención de información. A comprensión e interpretación destes textos necesita dun contexto histórico, cívico, político, social, lingüístico e cultural que debe ser produto da aprendizaxe. O traballo con textos orixinais, en edición bilingüe ou adaptados, completos ou a través de fragmentos seleccionados, permite prestar atención a conceptos e termos básicos en grego

que implican un coñecemento léxico e cultural, co fin de contribuír a unha lectura crítica e de identificar os factores que determinan o seu valor como clásicos para a civilización occidental. Ademais, ese traballo favorece a integración de contidos de carácter lingüístico e non lingüístico, ofrecendo a posibilidade de comparar diferentes adaptacións, traducións e distintos enfoques interpretativos, discutindo as súas respectivas fortalezas e debilidades.

- A lectura de textos gregos supón xeralmente acceder a textos que non están relacionados coa experiencia do alumnado, de aí que sexa necesaria a adquisición de ferramentas de interpretación que favorezan a autonomía progresiva con relación á propia lectura e á emisión de xuízos críticos de valor. A interpretación de textos gregos implica a comprensión e o recoñecemento do seu carácter fundacional da civilización occidental, asumindo a aproximación aos textos como un proceso dinámico que ten en conta desde o coñecemento sobre o contexto e o tema ata o desenvolvemento de estratexias de análise, reflexión e creación para lle dar sentido á propia experiencia, comprender o mundo e a condición humana e desenvolver a sensibilidade estética. O coñecemento das creacións literarias e artísticas e dos feitos históricos e lendarios da Antigüidade clásica, así como a creación de textos con intencionalidade estética tomando estes como fonte de inspiración, a través de distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas, audiovisuais ou dixitais, contribúe a facer máis intelixibles as obras, identificando e valorando a súa persistencia no noso patrimonio cultural e os seus procesos de adaptación ás diferentes culturas e movementos literarios, culturais e artísticos que tomaron as súas referencias de modelos antigos. A mediación docente no establecemento da xenealoxía dos textos a través dun enfoque intertextual permite constatar a presenza de universais formais e temáticos ao longo das épocas, á vez que favorece a creación autónoma de itinerarios lectores que aumenten progresivamente a súa complexidade, calidade e diversidade ao longo da vida.

OBX4. Analizar as características da civilización grega no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico, adquirindo coñecementos sobre o mundo heleno e comparando criticamente o presente e o pasado, para valorar as achegas do mundo clásico grego á nosa contorna como base dunha cidadanía democrática e comprometida.

- A análise das características da civilización helena e a súa achega á identidade europea supón recibir información expresada a través de fontes gregas e contrastala, activando as estratexias adecuadas para poder reflexionar sobre o legado desas características e a súa presenza na nosa sociedade. Este obxectivo vertébrase arredor de tres ámbitos: o persoal, que inclúe aspectos tales como os vínculos familiares e as características das diferentes etapas da vida das persoas no mundo antigo ou o respecto aos maiores; o relixioso, que comprende, entre outros, o concepto antigo do sagrado e a relación do individuo coas divindades e os ritos; e o sociopolítico, que atende á relación do individuo coa πόλις, ás súas institucións, ás formas de goberno e ás clases sociais.

- A análise crítica da relación entre pasado e presente require da investigación, da procura guiada e selección final de información guiada, en grupo ou de maneira individual, en fontes tanto analóxicas como dixitais, con ferramentas de índole variada, co obxectivo de reflexionar, desde unha perspectiva humanista, tanto sobre as constantes como sobre as variables culturais ao longo do tempo. Os procesos de análise crítica requiren contextos de reflexión e comunicación dialóxicos, respectuosos coa herdanza da Antigüidade clásica e coas diferenzas culturais que teñen a súa orixe nela, e orientados á consolidación dunha cidadanía democrática e comprometida co mundo que a rodea, polo que supón unha excelente oportunidade para poñer en marcha técnicas e estratexias de debate e de exposición oral na aula, en consonancia coa tradición clásica da oratoria.

OBX5. Valorar criticamente o patrimonio histórico, arqueolóxico, artístico e cultural herdado da civilización grega, promovendo a súa sustentabilidade e recoñecéndoo como produto da creación humana e como testemuño da historia, para explicar o legado material e inmaterial grego como transmisor de coñecemento e fonte de inspiración de creacións modernas e contemporáneas.

- O patrimonio cultural, tal e como sinala a Unesco, é á vez un produto e un proceso que fornece as sociedades dun caudal de recursos que se herdan do pasado, créanse no presente e transmítense ás xeracións futuras. É, ademais, como sucede coa mitoloxía clásica, fonte de inspiración para a creatividade e a innovación, e xera produtos culturais contemporáneos e futuros, polo que coñecelo e identificalo favorece a súa comprensión e a da súa evolución e a súa relación ao longo do tempo.

